

процент на неработещите роми в трудоспособна възраст е от порядъка на 76%. Нашите данни показват, че най-нисък е този дял в София - 62%, а най-висок в селата - 81%.

Резултатите от изследването ни изправят пред безспорния факт, че в момента градовете предоставят все пак повече шансове за намиране на работа от селата, при това колкото по-голям е градът, толкова по-големи са тези шансове.

Тази картина сериозно се различава от реалностите преди политическите промени. Наличната информация от миналото показва, че в онези условия ромите от селата бяха по-добре интегрирани в националната икономика. За тях бе сравнително по-лесно да си намерят работа в структурите, занимаващи се със селско стопанство, където дори имаше дефицит на работна ръка. С ликвидацията на ТКЗС-та, АПК-та и другите типове икономически структури ромите от селата останаха без поминък. Те не можаха да се възползват и от процесите на реституцията на земята, тъй като по принцип не притежаваха такава - от изследваните ромски домакинства едва 8,5% притежават някаква обработваема земя и тя най-често е крайно малка по площ, в общия случай ограничаваща се до земята в дворното място.

В много райони на страната, главно в Северна България, кметовете съобщаваха, че ромите масово отказват да вземат земя за обработка под аренда, дори когато размерът на годишната вноска за един декар обработваема площ е смешно нисък - от 60 до 180 лева в различните краища на страната.

В интервютата ни с ромите тези сведения се потвърдиха в значителна степен. Обикновено те изтъкваха, че не са съгласни да обработват чужда земя, за която трябва да правят значителни за техните възможности разходи (за аренда, машинна обработка, семена, наторяване, напояване и т.н.) при положение, че не получават за труда си ежемесечно трудово възнаграждение и не могат да разчитат, че реколтата ще бъде добра или че ще успеят да реализират готовата продукция. Споменаваха, че на много места тютюнът, отглеждан предишната година, не е бил изкупен. При толкова много рискове те предпочитат да получават мизерни социални помощи и да се занимават с допълнителни дейности - събиране на гъби и билки, на вторични суровини, риболов, търсене на случайна работа в по-големите селища и т.н.

Ярко изразен стремеж за оземляване сред ромите наблюдавахме в повечето села в Тракийската низина и по поречието на Струма. В селата